Wystawa „Chłopcy malowani. Poezja i proza Legionów Polskich” (w ramach obchodów Roku Józefa Piłsudskiego)

Filia nr 5, ul. Złota 26-28

Termin: 9 stycznia – 31 marca 2017

„Na przełomie dziejów, w wirze bezprzykładnej wojny światowej powstały Legiony, jako wykładnik politycznych dążeń Polski, jako Jej sztandar niepodległościowy i miecz sprawiedliwości”. [1]

W czasie, kiedy zapadła decyzja o uformowaniu nowych Legionów, Polski na mapie świata nie było, a kraj dzielili między siebie zaborcy. Na szczęście, w Galicji, polskie ruchy narodowe mogły działać z większą swobodą, niż na terenach zaborów rosyjskiego i niemieckiego.

Z potrzeby walki o niepodległość 16 sierpnia 1914 powstał w Krakowie Naczelny Komitet Narodowy, który w zamyśle miał być najwyższą władzą wojskową, polityczną i skarbową dla Polaków zamieszkujących Galicję.

NKN powołał do życia Legiony Polskie, stanowiące oddzielną formację Armii Austro-Węgierskiej. Legiony Polskie skupiły polskie organizacje paramilitarne, m.in. oddziały Związku Strzeleckiego i Polskie Drużyny Strzeleckie. 27 sierpnia 1914 zarządzono utworzenie Legionu Wschodniego (we Lwowie, niebawem rozwiązanego) i Legionu Zachodniego (w Krakowie). Powołano także dwóch równorzędnych komendantów dla obu Legionów. Dla Wschodniego: gen. Adama Pietraszkiewicza. Dla Zachodniego: gen. Rajmunda Baczyńskiego (do 25 września 1914), później gen. Karola Durskiego hrabiego Trzaska. [2]

Mimo że wszystkim nam Legiony Polskie kojarzą się z postacią Józefa Piłsudskiego, faktycznie podlegały one powołanej przez Austriaków Komendzie Legionów Polskich.

Piłsudski odniósł jednak niebagatelną zasługę w ich formowaniu, tworząc w Krakowie 3 sierpnia 1914 Pierwszą Kompanię Kadrową oraz prowadząc do boju I Brygadę. Jak podają autorzy książki „Piłsudski: burzliwe życie w niespokojnych czasach”: „Na barkach Piłsudskiego spoczęła olbrzymia odpowiedzialność za los Legionów. Musiał on zmierzyć się z pokrętnością Austriaków, działaniami Niemców, którzy zamierzali wykorzystać polski czyn zbrojny do własnych celów, niezdecydowaniem polskich elit politycznych, propagandą rusofilów głoszących, że sprzymierzył się z Germanami, odwiecznymi wrogami Polski i całej Słowiańszczyzny, z obojętnością i niechęcią szerokich rzesz społeczeństwa Kongresówki”. [3]

Słynne już Brygady powstały po przeformowaniu Legionu Wschodniego i Zachodniego.

Dowódcą I Brygady w okresie od 19 grudnia 1914 do 27 września 1916 był Józef Piłsudski. Po nim Kazimierz Sosnkowski (do października 1916), a następnie Marian Żegota-Januszajtis (do 30 lipca 1917). Funkcję dowódcy II Brygady od 8 maja 1915 do 14 lipca 1916 pełnił Ferdynand Küttner, a później Józef Haller (do 19 lutego 1918). Dowódcą III Brygady od 8 maja 1915 do 14 lipca 1916 był Wiktor Grzesicki, a po nim Stanisław Szeptycki (do 14 listopada 1916), Zygmunt Zieliński (do 25 kwietnia 1917) i Bolesław Roja (do 30 lipca 1917). [2]

Na wystawie prezentujemy fragmenty poezji i prozy uczestników tamtych wydarzeń, tworzących niejednokrotnie w ogniu walki i pod wpływem różnych uczuć: nadziei, strachu, zwątpienia czy tęsknoty. Ilustracją utworów poetyckich i wspomnieniowych są fotografie scen z życia Legionistów.

Scenariusz: Justyna Polakowska

Opracowanie graficzne: Ewa Gołda

Realizacja: wystawypolakowska.pl

Serdecznie zapraszamy do oglądania wystawy w godzinach otwarcia placówki, w terminie od 9 stycznia do 31 marca 2017 r. w Filii nr 5, ul. Złota 26-28.

W tekście wykorzystano materiały pochodzące z:

1. Wstęp do „Katalogu wystawy Legionów Polskich”, Lwów wrzesień – październik 1917.
2. Artykuł: „Legiony Polskie (1914–1918)”, strona www: pl.wikipedia.org, stan na dzień 24 października 2016
3. „Piłsudski: burzliwe życie w niespokojnych czasach”, red. Katarzyna Kucharczuk, Warszawa 2011, s. 28.

Tekst, fot.: Anna Katarzyna Raczko